

Korrastatuse ja korrastamatuse dialoog

2014

Artjom Astrovi ja Kris Lemsalu kontsert-performance Kondase keskuses 28. VI.

Reet Varblane

SIRP

03.07.2014

Pole küll päris õige väita, et Kondase keskust on tabanud uus hingamine, seal on varemgi eksponeeritud kiiksuga kunsti, traditsioonilist naivismi nihestavat eneseväljendust, aga uus kuraator on pannud seal toimuvat järjest enam vaatama nüüdiskunsti võtmes. Gregor Tauli pooleaastast tegevust võikski iseloomustada Kondase keskuse raskuspunktide ümbersõnastamisena, selle defineerimisena praeguse kunstivälja kontekstis. Paul Kondase maailma on tema sugulusilma kõrval hakanud järjest enam ümbritsema (vaimset) segadust külvav, kuid sellega siiski ühist keelt leida üritav nüüdiskunsti kihistus.

Noore muusiku Artjom Astrovi ja juba ka rahvusvahelisel kunstiareenil tuntud tegija Kris Lemsalu ühisseteastumine „kontsert-performance, esteetiliselt kontrastsete maailmade ühine heliline ja visuaalne mürainstallatsioon” on sellise suundumuse järjekordne tõestus.

Artjom Astrovi nimi on meie kunstielus suhteliselt tundmatu. Viljandi kultuuriakadeemias džässmuusikat õppiv Astrov oli aga Von Krahli teatri lavastuse „Raw” autor, novembri Mürilehes tutvustati teda kui tuleviku tegijat. Kondase kontsert-performance’i helilist poolt ehk siis Astrovi loodud, kui jätta kõrvale dark hop, vabaimprovisatsioon ja teised muusikastiilid, võiks iseloomustada raadiojaamade vahele jääva müra, korrastatuse puudumise või täpsemalt korrastatuste vahele jääva korrastamatuse ning korrastatuse (varem loodud muusika) dialoogi. Korrastatuski (Astrovi kitarrimäng) ei allunud (vähemalt harimatule kõrvale) reeglitele, sinnagi tundus olevat nihe teadlikult sisse kirjutatud. Kuid sama oluline kui heli oli Astrovi enda kohalolek. Ta ei teinud midagi erakorralist, tema tumedasse rõivastatud isik mõjus pigem tagasihoidlikuna, aga temata ei oleks heli toiminud.

Ka Kris Lemsalu, kes Temnikova ja Kasela galerii varakevadise näituse tõttu on viimasel ajal Eesti meediaski esil olnud, ei provotseerinud publikut. Tema performance'it võiks pigem nimetada elavaks skulptuuriks. Lemsalu istus kogu kontserdi peaaegu liikumatult kümnest toolist moodustatud alusel, vaid tema mustaks värvitud ja mustade päikesepillidega varjatud näkku ilmus aeg-ajalt valgete hammaste välkudes kõhedust tekitav naeratus. See ei olnud kätteõpitud grimass, vaid üllatavalt loomulik kontaktipakkumine publikule. Elav skulptuur ei olnud eduka noore kunstniku kui sellise kujutis, vaid tiheda karnevaliliku kaitsekihiga ümbritsetud eksootilise (teisest kultuurist) valitsejana imitatsioon, isegi simulaakrum. Tema üleküllastatud baroklik isiklik ruum tuletas meelde Yinka Shonibare'i rokokoostseenide lavastusi, kus osalistel on seljas Louis XIV õukonna tualetid, mis ömmeldud viktoriaanlikul ajal masstoodetud odavast kangast. Lemsalu ülesastumises ei ole mõtet otsida postkolonialistlikku tähenduskihti, kuid korrastatuse vahele jääv häiriv müra oli lausa füüsiliselt tuntav.

Astrovi ja Lemsalu ümbritses aga veel üks, mitte küll sisse programmeeritud, kuid müraetenduse toimima pannud kihistus – Tartu vaimu ühe kandja Grigori Lotmani maalinäitus. Müraetenduse (vaimsesse) ruumi jäi sellest mustale paberile pastellidega jäädvustatud Arvo Pärdi seeria. Mõnes teises kontekstis, kui jätta kõrvale ka Lotmani isiksus, toimiksid need väikesed maalid fovistliku värvimängu võtmes ja paneksid kergelt õlgugi kehitama. Nüüd aga osutusid need mustast pinnast välja koorunud dokumentaalsed stseenikesed müra partneriteks, kiiksuga korrastamispüüdeks. Just samuti nagu monitorist vilkunud muusikute (Eesti Keeled ja Riho Sibul jt) fotod vaheldumisi massimeedia erootilise kaunitariga. Iga kujutis eraldi nagu kuulus kuhugi, kujund oli vaba kuuluvusest ja sellega kaasnevast tähendusest. Tühemik kestis aga hetkeni, kui silm tabas järgmise kujutise, fragmendi või kõrv heli. Grigori Lotmani avamisel esitatud kitarrimäng (performance) olevat olnud ehmatavalt Artjom Astrovi omaga sarnane.